

Οι δύο Ισπανίες του Ν. Καζαντζάκη

Μια ενδιαφέρουσα ημερίδα οργάνωσε η ελληνική πρεσβεία στη Μαδρίτη

“Χαρούμενη, ανοιχτόκαρδη όαση πάνω στο τραχύ έρημο οροπέδιο” η Μαδρίτη του Νίκου Καζαντζάκη φαντάζει πολύβουη, ανθρώπινη, αισθαντική και για τον σημερινό ταξιδιώτη. Ξαπλωμένη σαν την Μάγισσα του Γκόγια στις όχθες του Μανθανάρες, καμπυλωτή, εκμαυλιστική, μυστικιστική. Ηλιόλουστη υποδέχτηκε η ισπανική πρωτεύουσα την ημερίδα για τον Νίκο Καζαντζάκη την περασμένη Πέμπτη, που διοργάνωσαν το πολιτιστικό κέντρο Circulo de Bellas Artes, το ελληνοϊσπανικό FORUM και το γραφείο Τύπου της ελληνικής πρεσβείας στην Ισπανία. Καθηγητές

Πανεπιστημίων (και από δύο χώρες) και ειδήμονες ανέλυσαν πτυχές της σχέσης του συγγραφέα με την Ισπανία με τη γενιά του 1898 με τη θρησκεία τη φιλοσοφία, το θεατρικό του έργο. Ο κρητικός Νίκος Καζαντζάκης εισχώρησε, “συνέζησε” και ένιωσε την ισπανική ζωή και μάλιστα κατά την καθηγήτρια Γκογίτα Νούνιεθ Εστέμπαν “με μεγαλύτερο ρεαλισμό κι από τους ίδιους τους Ισπανούς”. Εκτίμηση με την οποία διαφωνεί ο συγγραφέας και εκδότης Χουάν Μπάρχα.

Είναι η στιγμή στο τέλος της πλούσιας σε εντυπώσεις και απόψεις ημερίδας, απόβραδο πια, που υψώνονται οι τόνοι:

“Δεν νομίζω ότι οι Ισπανοί είμαστε όπως μας λέει ο Καζαντζάκης. Βλέπει ό,τι θέλει να δει... Είναι ένας τουρίστας στον οποίο βαραίνουν τα κείμενα των Ισπανών κλασικών που έχει διαβάσει. Οι Ισπανοί, όπως εμφανίζονται στις περιγραφές του, έχουν μπουκλές και γαρίφαλα, είναι άραβες νομάδες, παιδιά της ερήμου· είναι αφρικανοί, αντιδημοκράτες, αντιευρωπαίοι, με αίμα ταύρου... Πρόκειται, αναμφισβήτητα, για έναν πολύ καλό συγγραφέα, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι μπορεί να γίνει προφήτης στον δικό μας τόπο”. Αναταραχή. Οι Έλληνες σύνεδροι (πλην εξαιρέσεων) τον κατηγορούν ότι βασίζει τις θέσεις του σε επιλεγμένα αποσπάσματα που δημιουργούν μια ψευδή εικόνα με σκοπό τον εντυπωσιασμό. Καθηγητές και κοινό ερίζουν, αποδεικνύοντας ότι ο Καζαντζάκης 41 χρόνια μετά τον θάνατό του ε-

εντυπωσιακού μπαρόκ κτιρίου που στεγάζεται το Circulo de Bellas Artes ακόμη ανοιχτά. Μήπως όμως και ο ίδιος ο συγγραφέας δεν αρχίζει το οδοιπορικό του στην χώρα με

και ευχάριστες εντυπώσεις και πληροφορίες, αλλά για μια συνθετική θεώρηση (...)

ιστορική, εθνολογική, αισθητική, πνευματική και πολιτισμική; Εξάλλου, δεν είναι διόλου τυχαίο που τόσο πολλοί στην Ισπανία μπορούν να αρθρώσουν έγκυρο λόγο για τον Καζαντζάκη. Ο πρόεδρος του ελληνο-ισπανικού FORUM, Κάρλος Γκαρθία Γκουάλ, υπογράμμισε πόσο γνωστό είναι το έργο του στη χώρα, καθώς όλα σχεδόν τα βιβλία του έχουν μεταφραστεί στα ισπανικά. Ο Π. Μαστροδημήτρης (από το Πανεπιστήμιο Αθηνών) μίλησε για τον Καζαντζάκη Homo Universalis, “τον λόγο αναγεννησιακού τύπου”, με το απροσδόκητο διαμέτρημα. “Στη ζωή μου” έλεγε ο Καζαντζάκης, “οι πιο μεγάλοι ευεργέτες στάθηκαν τα ταξίδια και τα ονειράτα. Ο λόγος στην καθηγήτρια Γκογίτα Νούνιεθ Εστέμπαν που αναφέρθηκε στη “Φιλοσοφική σκέψη του Καζαντζάκη”. “Η φιλοσοφική προβληματική του ταυτίζεται με την υπαρξιακή φιλοσοφία. Είναι όμως ένας διανοητής που δε θέλει να δημιουργήσει φιλοσοφικό σύστημα”, είπε. “Ο αρρωστημένος φόβος του θανάτου που ένιωσε από τη νεότητά του βρίσκει καταφύγιο στη φιλοσοφική σκέψη. Ο γερμανικός ιδεαλισμός είναι ο χώρος που κινείται”. Η εμπειριστική και εντυπωσιακά συγκροτημένη ομιλία του Αλέξη Εουδάλντ Σολά (Πανεπιστήμιο Βαρκελώνης) προσέθεσε

στην εγκυρότητα της ημερίδας. “Το προσκύνημα στον Άγιον Όρος και η επίδραση του στη θρησκευτικότητα του Καζαντζάκη” το θέμα του. Το οδοιπορικό του μαζί με τον Αγγελο Σικελιανό στον Αθω. Πνευματικότητα και μοναχισμός. Παράλληλα ο στενός “σύνδεσμος” με τον Νίτσε και τον Μπερξόν. Τα τέσσερα αποφασιστικά σκαλοπάτια στο “ανηφόρισμά του”: Χριστός, Βούδας, Λένιν, Οδυσσεύς. “Αυτήν την αιματηρή πορεία μου μάχουμαι στο Οδοιπορικό μου ετούτο να σημαδέψω”, έγραφε στην “Αναφορά στον Γκρέκο”. “Αλλά κερη η ψυχή μου μια κραυγή· κι όλο μου το Έργο, το σχόλιο στην κραυγή αυτή”.

Και ο Σολά επισημαίνει: “Το οδοιπορικό του στο Άγιο Όρος σημαίνει βήμα βήμα την προσπάθειά του να βρει το Θεό του. Οχι όμως και την οριστική λύση που βρήκε - ποιός ξέρει - ίσως μετά τον θάνατό του...”

Γλαφυρή η ομιλία του Πάτροκλου Σταύρου (εκ μέρους των εκδόσεων Καζαντζάκη) για τον “αξεδίψαστο κοσμογυριστή” που ταξιδεύει με τρεις ιδιότητες: του συγγραφέα, του φιλοσόφου, του περιηγητή. Για το “αποδημητικό πουλι” (“δεν είμαι μήτε ζευγάς μήτε ψαράς”. Συχνές οι αναφορές στην “Καθημερινή” που φιλοξένησε τις ανταποκρίσεις του Καζαντζάκη από την επίσκεψή του στην Ισπανία το 1936, στη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου, αλλά και αργότερα τις εντυπώσεις του από την Αγγλία (1940). Στο προσκύνιο η στενή σχέση του συγγραφέα με την εφημερίδα αλλά κυρίως η φιλία του με τον Αιμίλιο Χουρμούζιο και η πλούσια αλληλογραφία τους.

Η Χαρά Μπακονικόλα (καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο Αθηνών) άγγιξε με μεγάλη επιμέλεια και συστηματικότητα το “Θέατρο του Καζαντζάκη”, με τα μοναχικά οράματα και τους μοναχικούς ήρωες. Η τοποθέτησή της, αποτέλεσμα προσεκτικής μελέτης έφερε στην επιφάνεια της φιλοσοφικές εμμονές του συγγραφέα, αλλά και τις “δυσκαμψίες” των χαρακτήρων του, τη σχέση του Καζαντζάκη με την ισπανική γενιά του 1898 (Ιγκλάν, Ουναμούνα, κ.ο.κ.). Η ημερίδα εκλείσε με την ομιλία του Ερατοσθένη Καψωμένου “Χαρακτηριστικά του ισπανικού πολιτισμού - Σημεία επαφής με τον ελληνικό πολιτισμό”, που έδωσε και το έναυσμα για τον αντίλογο του Χουάν Μπάρχα.

Στο ακροατήριο αρκετοί νέοι, φοιτητές των Ελληνικών παρακολουθούν με ενδιαφέρον. Ο αριθμός τους αυξάνει κάθε χρόνο (είναι γύρω στους 250, όπως πληροφορούμεθα) μαζί με την έκταση των νεοελληνικών σπουδών στην βηρική χερσόνησο. Από τα Κανάρια νησιά (80 παιδιά σπουδάζουν νέα ελληνικά στο πανεπιστήμιο της Τερενίφης) έως την Μαδρίτη και τη Βαρκελώνη. Μεταφράσεις του Βενέζη, του Αναγνωστάκη, της ελληνικής ποίησης εκτεθειμένες στον πάγκο έξω από την αίθουσα του συνεδρίου. Ο Καζαντζάκης μίλησε με πάθος για την ισπανική ψυχή, καταργώντας σύνορα, εγκαινιάζοντας οδούς επικοινωνίας. Η θέση του εδώ στη Μαδρίτη είναι περίοπτη και η ημερίδα το επιβεβαίωσε.

Μαρία Κατσουνάκη

Ο Ν. Καζαντζάκης με τον φίλο του στο ταξίδι του Αγίου Όρους Αγγελο Σικελιανό. Εξώφυλλο από την έκδοσή του «Τελευταίου πειρασμού» στα ισπανικά

ξακολουθεί να προκαλεί.

Έχει πια νυχτώσει στην ανοιξιάτικη Μαδρίτη, το κοινό στην αίθουσα έχει πυκνώσει, τα ισπανικά αναμειγνύονται με τα ελληνικά, οι διευκρινήσεις, οι προσθήκες, οι αντιρρήσεις, κρατούν τα φώτα του

τη φράση “διπλό είναι το πρόσωπο της Ισπανίας” όπως θύμισε και ο Ερατοσθένης Καψωμένος (καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων) δηλώνοντας έτσι ότι δεν “πρόκειται για ένα απλό ταξιδιωτικό ημερολόγιο, με εύπεπτες

ΚΛΕΙΔΑΡΑΣ

**ΚΛΕΙΣΤΗΚΑΤΕ ΕΞΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΙΚΙΑ ΣΑΣ;
ΕΧΕΤΕ ΠΡΟΒΛΗΜΑ
ΜΕ ΤΗΝ ΚΛΕΙΔΑΡΙΑ ΣΑΣ;**

**ΣΤΗΝ ΔΙΑΘΕΣΗ ΣΑΣ ΟΛΟ ΤΟ 24ΩΡΟ
ΚΛΕΙΔΙΑ ΟΙΚΙΩΝ ΚΑΙ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ**

**Κ. ΜΗΤΣΟΤΑΚΗ 37 (ΠΛΑΤ. ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ)
ΤΗΛ. 41.505 ΟΙΚΙΑΣ 55.340**